

Ondrej Prostredník: 8. nedeľa po Trojici
22. júla 2018, VK Bratislava

Mt 7,24-29

A tak každý, kto počúva tieto moje slová a plní ich, bude sa podobat' múdremu mužovi, ktorý si postavil dom na skale. Spustil sa lejak, prihnali sa vody, strhol sa víchor a oborili sa na ten dom, ale nezrútil sa, lebo mal základy na skale. No každý, kto počúva tieto moje slová a neplní ich, bude sa podobat' na nerozumného muža, ktorý si postavil dom na piesku. Spustil sa lejak, prihnali sa rieky, strhol sa víchor a oborili sa na ten dom a dom padol a jeho zrúcanina bola veľká. Keď Ježiš skončil túto reč, zástupy žasli nad jeho učením. Učil ich totiž ako taký, čo má moc, a nie ako ich zákonníci.

Oslovenie

Každý deň musíme robiť rozhodnutia. Mnohé sú jednoduché a ich dôsledky vieme ľahko predvídať. Často však stojíme pred vážnymi rozhodnutiami, ktoré majú obrovský dosah nielen na nás osobne ale aj na našich blízkych, alebo stojíme v pozíciách, keď naše rozhodnutia ovplyvňujú životy stoviek, možno tisícov ľudí. V takých situáciách vždy zápasíme o to najlepšie rozhodnutie. Podľa čoho sa rozhodujeme? Kto sú naši poradcovia? Bývame ochotní zvážiť všetky následky našich rozhodnutí? Ako sa zachováme, keď sa naše rozhodnutia v skúške ukážu ako neudržateľné? Nad týmito otázkami chceme dnes spoločne uvažovať s pomocou podobenstva o dvoch staviteľoch, z ktorých jeden staval svoj dom na dobrom základe a druhý na zlom.

Kázeň

Trvalo, alebo aspoň dlhodobu udržateľné riešenia – to je veľká téma našej generácie. Začíname si uvedomovať, že rozhodnutia, ktoré robíme v záujme rozvoja našich životných podmienok, nie sú vždy správne. Nie vždy sme mysleli na dôsledky. Ukazuje sa, že civilizačný rozvoj posledného storočia už nie je udržateľný. Správame sa ako ten príslovečný človek, čo píli konár, na ktorom sám sedí a čoskoro sa zrúti do priepasti.

Nadšenie zo slobody a pohodlia automobilovej mobility poháňanej ropnými produktami nám predložilo svoj účet: nedýchatelné ovzdušie, ktoré nás pomaly zabíja. Preto už dnes veľké mestá siahajú po obmedzení a zákaze používania určitých typov áut na svojom území. Nemysleli sme na to, že rozvoj mobility bude mať takéto dôsledky? Alebo sme to aj vedeli a predsa sme to ignorovali?

Nadšenie z jednoduchosti a dostupnosti plastových výrobkov nám tiež predložilo svoj účet: tony plastového odpadu, ktorý je v moriach a oceánoch a veru aj v našej pitnej vode v podobe mikroskopických častíc. Preto už dnes rokujú európske štáty o zákaze určitých jednorazových plastových výrobkov, hovoríme o zálohovaní plastových fliaš a vôbec o hľadaní alternatív. Nemysleli sme na to? Aby sme to odľahčili, tak sa môžeme opýtať zľudovenou replikou z filmu Pelíšky: „Kde udělali soudruzi z NDR chybu?“ Alebo sme to všetko vedeli a predsa sme to ignorovali?

A takto by sme mohli pokračovať množstvom ďalších príkladov. Nielen z oblasti životného prostredia. Koľko rozhodnutí v živote robíme bez toho, aby sme mysleli na následky?

V tom je úžasná platnosť a univerzálnosť Ježišovho podobenstva o staviteľoch. Poukazuje na to, že v zásadných rozhodnutiach týkajúcich sa nášho svedomia si musíme klásť otázku o udržateľnosti riešení, pre ktoré sa rozhodujeme. Prihliadanie na práve dostupné možnosti, krátkozraké, oportunistické riešenia v zásadných otázkach majú tragické následky.

Pozrime sa teda na odkaz tohto podobenstva bližšie v dvoch krokoch: **Kto počúva a koná podľa Ježišových slov je rozumný. 1. Je pripravený aj na búrky. 2. Jeho projekty stoja na pevných základoch.**

1. Kto počúva a koná podľa Ježišových slov je rozumný. Je pripravený aj na búrky.

Podobenstvo o dvoch staviteľoch je na konci obsiahlej state, ktorú poznáme ako Ježišove reči na vrchu. Evanjelista v nej zozbieral a zoradil to najpodstatnejšie z Ježišovho učenia. Tie najprovokujúcejšie výroky, ktorými otriasol náboženskou praxou svojej doby. Preto sa hlboko zapísali do pamäte ľudí a s nadšením si ich rozprávali, vždy keď sa stretli.

Naše podobenstvo je čosi, čo dnes voláme „disclaimer“. Na konci dôležitej správy od nejakej firmy alebo štátneho úradu, ktorá nás môže nadchnúť, stojí upozornenie: to ako s informáciou naložíte prináša aj riziká a zodpovednosť je len a len na vás.

To podstatné už teda z Ježišových úst zaznelo. Teraz je na prijímateľoch správy, aby sa rozhodli, čo urobia s jej obsahom. V istom zmysle je to podobné, ako to, čo sme čítali v texte z knihy proroka Micheáša (3,5-8). Zodpovednosť za to, či sa v rozhodnutiach budeme pridržať falošných prorokov, ktorí navrhujú jednoduché, pragmatické, ale neudržateľné riešenia, alebo sa budeme orientovať podľa oveľa zložitejších, ale zato dlhodobo udržateľných riešení – tá zodpovednosť je na nás.

Lenže to vôbec nie je také jednoduché. Riešenia, ktoré navrhuje Ježiš a ktoré tak nadchýnali jeho poslucháčov, nie sú jednoducho priechodné riešenia. To je totiž ďalší veľmi dôležitý faktor pri našom rozhodovaní. Často si veľmi dobre uvedomujeme, ktoré riešenie je dlhodobo udržateľné. Ale zároveň veľmi dobre vieme, že je to nepriechodné riešenie, že preň nezískame podporu, že ho nedokážeme presadiť. A tak volíme len polovičné riešenia. Robíme kompromisy, ktoré potom musíme neskôr obhajovať a cítime sa pritom veľmi mizerne, lebo vieme, že obhajujeme čosi, o čom sme sami vedeli, že to nebolo 100% dobré riešenie.

Odkaz Ježišových rečí na vrchu je v tomto jednoznačný: Konaj tak, aby si to nikdy nemusel ľutovať. Aj keď sa to zdá absurdné. Vaša spravodlivosť musí prevyšovať spravodlivosť tých, ktorých vnímate ako spoločenské vzory, odkazuje nám Ježiš. Ale ako sa to dá, keď si sami veľmi dobre uvedomujeme naše zlyhania a veľmi dobre vieme, že nie sme dokonalí.

A nebuďte ustarostení, keď robíte svoje rozhodnutia. Nehľadajte na to čo budete jesť a čo si budete obliekať. Buďte vo svojich rozhodnutiach slobodní, lebo inak sa rozhodujete zle, ako otroci majetku a peňazí. Ale ako sa to dá, keď si veľmi dobre uvedomujeme, že musíme niečo jesť, musíme si niečo obliekať, že sme v konečnom dôsledku úplne závislí na tých, čo nám dávajú prácu a poskytujú ochranu a bezpečnosť?

Môže sa nám to zdať ako nerozumné. Skúsenosť nám diktuje, že takéto radikálne a nezávislé riešenia vedú ku veľmi konfliktným situáciám. Ako spoločnosť sme sa naučili hľadať zmiernosť, dohodu, obrusovanie hrán. To je hodnota, ktorú ctíme nadovšetko, lebo nás chráni pred zbytočnou stratou síl.

Ale otázka, ktorú nám naliehavo kladie podobenstvo o dvoch staviteľoch umiestnené na konci rozhodujúcej zbierky Ježišových radikálnych myšlienok je neodbytná: Každé naše rozhodnutie čakajú skúšky. Vlastne vôbec nezáleží na tom, ako sa rozhodneme. Či už si vyberieme jednoduché, priechodné a pragmatické riešenia, alebo tie radikálne, často nepriechodné – vždy musíme počítať s prívalmi a búrkami. Ony sú neodmysliteľnou súčasťou formovania nášho charakteru. Naše životné rozhodnutia tvoria náš charakter. A tento náš charakter zostáva zapísaný v nás. Každé rozhodnutie, ktoré robíme v nás zanecháva nezmazateľnú stopu, ktorá zostáva svedectvom pre toho najvyššieho posudzovateľa našich životov.

Nebojme sa teda sledovať hlas svojho svedomia, keď sa rozhodujeme. Aj keď nás ten hlas posúva k rozhodnutiam, ktoré sa nám javia ako nepriechodné. Lebo to sú rozhodnutia, ktoré nebudeme ľutovať. To sú rozhodnutia, ktoré vychádzajú z tých najambicióznejších rád, ktoré nám zanechal Pán Ježiš.

2. Kto počúva a koná podľa Ježišových slov je rozumný. Jeho projekty stoja na pevných základoch.

Ako teda získať udržateľnosť našich projektov, pre ktoré sa v živote rozhodujeme? Ako to rozpoznáme, keď tak či onak musíme počítať so záťažovými testami? A my predsa nechceme robiť rozhodnutia, ktoré sa nakoniec ukážu ako zlé, nesprávne a neudržateľné. Je odkaz na našu zodpovednosť naozaj tým jediným, čo nám tento biblický text zanecháva?

Nuž je tam aj čosi veľmi konkrétne: Kto počúva tieto moje slová a plní ich.....

Už sme spomenuli, že to plnenie radikálnych Ježišových požiadaviek vyslovených v zbierke reči na vrchu je vlastne nemožné. Boli by sme pokrytci, keby sme začali o sebe tvrdiť, že do bodky plníme program načrtnutý v Ježišovej etike. Teda program odpúšťania, neprotivenia sa zlému, program lásky k nepriateľom, výzvy k bezvýhradnej úcte k iným ľuďom, len preto, že sú tiež Božími stvoreniami, výzvy k pravdovravnosti a čestnosti. To by teda určite nebol základ, ktorý by pomohol projektu nášho života obstáť v záťažových testoch. Naopak. Padol by pri prvej skúške, lebo by sa ukázalo, že sme rovnaký pokrytci ako ostatní a náš pád by bol ešte oveľa horší ako pád tých, čo sa nezaštitujú zbožnosťou.

Ved' si len spomeňme, ako sa nám doslova pred očami rozpadá dôveryhodnosť cirkvi ako inštitúcie. Ako sa zodpovední ľudia v cirkvách zo všetkých síl bránia tomu, keď majú pripustiť fatálne zlyhania. Ako robia všetko pre to, aby zastrašili a zbavili sa tých, čo zozbierali odvahu a upozorňujú na pokryteckú morálku práve v cirkvi. To všetko robia len a len preto, aby predišli tomu obrovskému pádu celej stavby, ktorá tu po stáročia vznikala a ktorú označujeme ako cirkev, áno cirkev Ježiša Krista. Jeho cirkev, dom, ktorý by mal stáť na tých najpevnejších základoch, ktoré nieže nejaký príval – ktoré ani mocnosti pekla nezničia. A predsa sa to deje. A my sa len bezmocne prizierame.

Čo je teda plnením Ježišových požiadaviek takým spôsobom, aby sa naozaj také konanie stalo pevným základom? V konečnom dôsledku nemôžeme povedať nič iné, len to, že je to napriek všetkému konanie v duchu jeho požiadaviek. Ale zároveň si musíme povedať, že tak veľmi záleží na tom, aby sme si z toho nerobili žiadne zásluhy. No a tak veľmi záleží na tom, aby sme sa neuchyľovali k morálnej povýšenosti a pýche.

Predstava základu v nás evokuje čosi nemenné, čosi čo vlastníme a čo je len naše. Ale to je hlboký omyl. Práve to nie je odkazom podobenstva o dvoch staviteľoch. Áno, základ je v Ježišových slovách. Ale jeho slová nie sú pozemkom, ktorý sme si my ako kresťania ohradili, patentovali a vydávame záruky len pre stavby, ktoré postaví stavebná firma zvaná cirkev. V tom je tragický omyl, ktorý kedysi pred stáročiami nasledovníci Ježiša urobili, keď si sprivatizovali a inštitucionalizovali Boha.

Na základe tej jednej skaly, ktorou sú Ježišove slová môžu a aj vyrastajú mnohé stavby. A nie je na nás, aby sme špekulovali, či ešte stoja na správnom základe, či používajú cirkvou licencovanú technológiu, alebo už sú na piesku.

Ako teda prijímať rozhodnutia, ktoré sú udržateľné? Tak, že budeme sledovať hlas svojho svedomia, aj v situáciách, keď sa zdá, že ide o nepriechné riešenia a vtedy dokážeme odolať náporom pochybností. No a tak, že sa nebudeme vo svojich riešeniach povyšovať nad iných a upierať im právo odvolávať sa na základ, ktorým je Ježišov odkaz zhrnutý v evanjeliách. Amen.

Modlitba

Všemohúci Bože,

Ty poznáš našu bezradnosť, ktorá nás doslova ničí, keď stojíme pred ťažkými životnými rozhodnutiami.

Vieš aj o našich zlých, unáhlených alebo sebeckých rozhodnutiach, ktorými sme poškodili ľudí okolo nás a spôsobili sme im utrpenie a bolesť.

Poznáš aj naše zápasy a prehry o dobré a spravodlivé rozhodnutia, ktoré sme nie vždy dokázali presadiť a trápia nás preto výčitky.

Odpusť nám našu neschopnosť rozhodovať sa. Zbav nás nášho sebeckva, ktoré nás vedie k zlým a krátkozrakým rozhodnutiam. A posilňuj nás v zápasoch o také rozhodnutia, ktoré posilňujú spoločenstvo ľudí. Amen.